

વર્ષ-૧૩, અંક-૪, સંવત ૨૦૭૩ વૈશાખ સુદ-૧,
પ્રસિધ્ધ તા. ૨૭-૦૪-૨૦૧૭, ગુરુવાર
છુટક નકલ રૂા. ૬-૦૦, વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૭૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2015-2017 Valid up 31-Dec-2017
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
CPMG/GJ/129/2015-17 Valid upto 31-12-2017

જ્ય પરમાત્મા



સર્વેશપ્રતિબિમ્બં ચો ગુરુર્મે વર્તતે મહાન્ ।
વિતતાર નિજં પુણ્ય શિષ્યક્ષેમાય મંગલઃ ॥
અક્ષરબ્રહ્મણિ સ્વીયં અર્ધપુણ્યં સમર્પિતમ્ ।
પરમાયાં ગતાવર્ધ યેન વલ્લભ મે નમઃ ॥

જે સર્વેશ-પરમાત્માના પ્રતિબિંબરૂપ મંગલસ્વરૂપ છે,
જેમણે શિષ્યોના કલ્યાણ માટે પોતાનું અડધું પુણ્ય અક્ષર-
બ્રહ્મમાં અને અડધું પુણ્ય પરમગતિમાં સર્મપ્યુ છે તે સદ્ગુરુ
વલ્લભને મારા પ્રણામ હો.

જ્ઞાન-ભક્તિ-ધ્યાનયુક્તં મોક્ષધર્મ પ્રદેષ્ટિ યઃ ।
ભક્તૈ ચો નવધા ભક્તિં વિદ્યાપચાતે નિર્મલામ્ ॥
સમર્પણસ્ય માર્ગે યઃ સમારોહયતે નિજાન્ ।
રમૂજુલાલમમલં તં ગુરું સર્વદા નુમઃ ॥

જેઓ જ્ઞાન, ભક્તિ અને ધ્યાનના મિશ્રણરૂપ મોક્ષધર્મનો
ઉપદેશ કરે છે, ભક્તો દ્વારા નિર્મલ એવી નવધા ભક્તિ કરાવે
છે, પોતાનાઓને જે (આત્મ) સમર્પણને માર્ગે ચઢાવે છે તે નિર્મલ
એવા શ્રી રમુજુલાલ ગુરુને અમો હંમેશા પ્રણામ કરીએ છીએ.

(ગતાંગથી ચાલુ...)

રાજાના પુત્રના સમાચાર આખા દેશમાં ફેલાઈ ગયા. દૂર દૂરથી લોકો રાજકુમારને જોવા આવતા હતા. ડાકુઓને પણ આ સમાચારની જાણ થઈ. તેઓએ પરસ્પર મળી તે રાજકુમારનું હરણ કરવાના પ્રયત્નો કરવા માંડ્યા. એક રાત્રિએ ચોક્કસ તકનો લાભ ળઈ ડાકુઓ રાજભવનમાં ઘુસી ગયા અને રાજકુમારને ઉઠાવી ગયા.

ડાકુઓ રાજકુમારને વનમાં લઈ ગયા અને ત્યાં તેઓએ આપઆપમાં વિવાદ કર્યો. અધિક વખત રાજકુમારને છુપાવીને જીવતો રાખવો એ કામ અત્યંત કઠિન હતું. એટલા માટે ડાકુઓએ નિશ્ચય કર્યો કે સુવર્ણાઈવીને મારી નાંખવો અને જે સુવર્ણ પ્રાપ્ત થાય તે સરખે ભાગે વહેંચી લેવું. આવું નક્કી કર્યા બાદ નિર્દય ડાકુઓએ રાજકુમારના ટુકડે ટુકડા કરી નાંખ્યા પણ તેના શરીરમાંથી એક રતીભાર પણ સોનું ન નીકળ્યું.

લોભના આવેશમાં આવી જઈ રાજાએ એવું વરદાન માગ્યું હતું કે રાજકુમારની રક્ષા કરવાનું કામતેને માટે અશક્ય બની ગયું. છેલ્લે રાજાને પુત્ર-શોક સહન કરવો પડ્યો. લોભવશ ડાકુઓએ સુવર્ણ મેળવવા રાજકુમારની હત્યા કીધી પણ તેમને સુવર્ણ મળ્યું નહિ અને તેઓ કેવળ પાપાત્મા બન્યા. સાથે સાથે તેઓ રાજકોપના અધિકારી થયા.

દૃષ્ટાંત-૨

એક પંડિત દીર્ઘકાલ સુધી ન્યાય, વ્યાકરણ, ધર્મશાસ્ત્રો, વેદાંત આદિનું અધ્યયન કરીને કાશીથી પોતાના ઘેર આવવા નીકળ્યા. રસ્તામાં એક માણસે પંડિતજીને પૂછ્યું કે :- પાપનો બાપ કોણ ?

પંડિતજીએ બહુજ વિચાર કર્યો પણ જવાબ ન આપી શક્યા. ત્યારબાદ તેઓએ પોતાના સર્વ ગ્રંથો તપાસી જોયા પણ તેમાંથી કશો ઉત્તર નીકળ્યો નહિ. પોતે સાચા વિદ્વાન હતા અને સાથે સાથે સાચા જિજ્ઞાસુ પણ હતા. પંડિત આ પ્રશ્નનો જવાબ મેળવવા માટે પાછા કાશી ગયા. ત્યાં પણ આ સવાલનો ખુલાસો કોઈ કરી શક્યું નહિ. તરતજ ઉત્તર મેળવવા અંગે તેઓએ યાત્રા શરૂ કરી. અનેક તીર્થોમાં,

અનેક વિદ્વાનોના સ્થાન પર ગયા પણ આ પ્રશ્નનો કોઈએ સંતોષકારક જવાબ ન આપ્યો.

પંડિત દેશાટન કરતાં કરતાં એક શહેરની ગલીમાંથી પસાર થઈ રહ્યાં હતા. તે વખતે ત્યાંની વિલાસિની નામની વેશ્યા પોતાના મકાનની બારીએ બેઠી હતી. તેની દ્રષ્ટિ પંડિતજી પર પડી. ચતુર વેશ્યાએ પોતાની દાસીને કહ્યું કે આ બ્રાહ્મણ રંગ-ઢંગથી વિદ્વાન માલમ પડે છે, છતાં તે ઉદાસ શા માટે છે? માટે તું તેને પૂછી આવ.

તરતજ દાસી ભવનની બહાર ગઈ અને પંડિતજીને નમસ્કાર કર્યા. તેણીએ પૂછ્યું કે મહારાજ ! મારી સ્વામિની જાણવા માંગે છે કે તમો આટલા બધા ઉદાસ કેમ દેખાવ છો ?

બ્રાહ્મણે કહ્યું :- મારા તનમાં કોઈ જાતનો રોગ નથી, તેમજ મને ધન કમાવાની પણ ઈચ્છા નથી. તારી શેઠાણી મને મદદગાર બને એમ હું માનતો નથી, કારણ કે મારી બીમારી શાસ્ત્રીય છે.

દાસીએ હઠ કરી કહ્યું કે જો તમોને કોઈ જાતની હાનિ ન હોય તો મને જણાવો.

પંડિતજીએ પોતાનો પ્રશ્ન તેણીને જણાવ્યો. દાસીએ પોતાની શેઠાણીને પ્રશ્ન કહ્યો. તરતજ શેઠાણીએ દાસીદ્વારે ઉત્તર મોકલ્યો કે હું તમારા સવાલનો જવાબ આપી શકું એમ છું, પણ થોડા દિવસ તમારે મારા ભવને રોકાવું પડશે.

પંડિતજીએ હર્ષથી આમંત્રણનો સ્વીકાર કર્યો. પંડિતજીને રહેવા માટે જુદો ઓરડો ભવનમાં આપવામાં આવ્યો અને તેના પૂજા-પાઠ તથા ભોજનાદિની સુવ્યવસ્થા કરવામાં આવી. ગમે તેમ હોય પણ પંડિતજી એક પ્રખર કર્મનિષ્ઠ બ્રાહ્મણ હતા. પોતાને માટે તેઓ સ્વયં ભોજન બનાવતા. વિલાસિની નિત્ય તેને પ્રણામ કરવા આવતી હતી. એક દિવસે તેણીએ કહ્યું કે હે બ્રાહ્મણ વર્ય ! તમો સ્વયં અગ્નિની પાસે બેસી ભોજન બનાવો છો, તેનો ધુમાડો તમને લાગે છે, આ દ્રશ્ય જોવાથી મને બહુ ભારે કષ્ટ થાય છે. આમ આજ્ઞા આપો તો હું પ્રતિદિન સ્નાન કરી, પવિત્ર વસ્ત્રો પહેરી આપને માટે ભોજન બનાવી દઉં. જો આપ મારી સેવાનો અવસર સ્વીકારો તો હું દરરોજ દશ સુવર્ણમુદ્રા દક્ષિણામાં પ્રદાન કરીશ. આપ તો ઉચ્ચ કુળના બ્રાહ્મણ છો, વિદ્વાન છો અને સાથે સાથે તપસ્વી પણ છો. મારા પર દયા કરો, મારી તુચ્છ

સેવાનો સ્વીકાર કરો અને મારો ઉદ્ધાર કરો.

સરળ હૃદયના પંડિતજીના ચિત્ત પર વેશ્યાની નમ્ર પ્રાર્થનાનો પ્રભાવ પડ્યો. પ્રથમતો પંડિતજીના મન અને અંતઃકરણની વૃત્તિઓએ ચોકખી ના પાડી, કિંતુ પંડિતજીના લોભની વૃત્તિઓએ પ્રેરણા કરી કે વેશ્યાની સેવા સ્વીકારવામાં શું હાનિ છે ? પંડિતે મનમાં વિચાર્યું કે :- તેણી સ્નાન કરી પવિત્ર વસ્ત્રો પહેરી ભોજન બનાવશે; વળી તેણી દરરોજ પ્રાર્થના પણ કરે છે એટલે તેને તક આપવી જોઈએ. આમ કરવાથી ગામના અને મારા ઘરના માણસોને જાણ પણ થનાર નથી કે મેં વેશ્યાના હાથનું ભોજન ખાધું છે, તે ઉપરાંત દશ સોનાની મહોર પણ મળશે. કદાચ દોષ લાગશે તો પાછળથી પ્રાયશ્ચિત્ત કરી નાંખીશ. આવા વિચારો કર્યા બાદ પંડિતે વેશ્યાની વાતનો સ્વીકાર કીધો.

ખરેખર, લોભનો કાંઈ અંતજ નથી. આવા મહાન પંડિતજીને પણ લોભે ભૂલાવ્યા. વેશ્યાએ ભોજન બનાવ્યું. પછી તેણીએ પંડિતજીના ચરણ ધોયા, સુંદર આસન બિછાવી દીધું અને નાના પ્રકારના સુગંધી પકવાનો તેની સામે ખાવા મૂક્યા.

પંડિતે પ્રથમ ગાયત્રી મંત્ર વડે અન્નની શુદ્ધિ કરી ભોજન લેવા જેવો હાથ ધાળીમાં મૂક્યો કે તરતજ વેશ્યાએ ધાળી ઝડપથી ખેંચી લીધી. તેણીએ બ્રાહ્મણને કહ્યું કે તમે મને ક્ષમા કરો. એક કર્મનિષ્ઠ બ્રાહ્મણને હું આચારબ્રષ્ટ કરવા ચાહતી નથી. એક સાધારણ બ્રાહ્મણ બીજી જાતના માણસોના હાથનું પીવાનું પાણી પણ સ્વીકારતો નથી. જ્યારે તેનાથી ઉત્તમ બ્રાહ્મણ કે જે શાસ્ત્રજ્ઞ અને સદાચારી છે તે લોભની પ્રેરણાથી વેશ્યાને વશ થઈ તેણીના હાથનું બનાવેલું ભોજન સ્વીકારવા અત્યારે તત્પર બન્યો છે, તો એનાથી વધારે પાપી કોણ હોઈ શકે વારૂ ?

ગૃહસ્થાશ્રમ ચાલે એટલું જ દ્રવ્ય જાતમહેનતથી પેદા કરવું જોઈએ અને વધારે ધન પ્રાપ્ત કરવાનો મોહ-લોભ દૂર કરવો જોઈએ, તે તમો ભૂલી ગયા છો. જેમ એક ઓરડામાં વીંછીઓને ભરવામાં આવે અને થોડા દિવસો ગયા બાદ તે ઓરડાને ખોલવામાં આવે તો બધા વીંછાઓ સામા થાય છે અને ઓરડામાંથી નીકળવા માગતા નથી, તેમ તમારા અંતરની દુષ્ટ વૃત્તિઓ આટલાં બધાં કર્મ અને અભ્યાસ કરવા છતાં નીકળી ગઈ નથી.

વધારામાં વેશ્યાએ પંડિતજીને કહ્યું કે લોભ એ સર્વ પાપનું મુળ છે કે જે મનુષ્યને અત્યંત પ્રિય એવા ધર્મથી પણ વિખૂટો પાડે છે. મારી ઈચ્છા તમોને ધર્મથી ભ્રષ્ટ કરવાની નથી પણ તમોને સિદ્ધ કરી આપવાની હતી કે પાપનો પિતા લોભ છે.

શાસ્ત્રોમાં કહ્યું છે કે :-

લોભમૂલાનિ પાપાનિ લાભાલ્લોભો વિવર્ધતે ।

ત્રિમાષઘટિતં કાર્યં ત્રિકોટ્યાપિ ન પૂર્યતે ॥

લાભ મળવાથી લોભ વધે છે અને તે લોભ પાપનું મુળ છે, માટે મનુષ્ય માત્રે લોભ તજવો જોઈએ.

નાન્યત્ર વિદ્યાતપસોર્નાન્યત્રેન્દ્રિયનિગ્રહાત ।

નાન્યત્ર લોભસંત્યાગાચ્છાન્તિ પશ્યામિતેડનધ ॥

બુદ્ધયા ભયં પ્રણુદતિ તપસા વિન્દતે મહત્ ।

ગુરુષુશૂશ્રુષયા જ્ઞાનં શાન્તિ યોગેન વિન્દતિ ॥

અનાશ્રિતા દાનપુણ્યં વેદપુણ્યમનાશ્રિતાઃ ।

રાગદ્વેષવિનિર્મુક્તા ચરન્તીહ ચ મોક્ષિણઃ ॥

(“વિદુરનીતિ”માંથી)

વિદ્યા, તપશ્ચર્યા, ઈન્દ્રિયસંયમ અને લોભ પરિત્યાગ કર્યા વગર શાંતિનો લાભ થવો મહા કઠણ છે. આત્મજ્ઞાનથી સંસારનો ભય નિર્મૂળ થાય છે, તપશ્ચર્યાથી બ્રહ્મજ્ઞાન મળે છે. ગુરુસેવાથી જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય થાય છે અને યોગથી શાંતિ થાય છે. મોક્ષ ઈચ્છનાર મનુષ્યો પરોપકાર માટેજ પુણ્ય-દાન કરે છે, જ્ઞાન માટે જ વેદ શ્રવણ કરે છે, આત્મોદ્ધાર માટે માયિક ઈચ્છાનો ત્યાગ કરે છે તથા લૌકિક પદાર્થ પર પ્રીતિ કે અપ્રીતિ રાખતા નથી. તેમજ જ્યાં સુધી પોતાના આત્માનો મોક્ષ ન થાય ત્યાં સુધી વારંવાર સંસારમાં મનુષ્ય જન્મ લઈ ફરે છે અને આત્મોદ્ધારના કર્મો કરે છે અને તેમ કરતાં કરતાં એક જન્મે નહિ તો વધારે જન્મે પણ અવશ્ય મોક્ષ મેળવે છે. માટે દરેક આત્માએ વિકારો અટકાવી મોહ, લોભ દૂર કરવા જોઈએ.

કામ ક્રોધૌ લોભમોહૌ યેહે તિષ્ઠન્તિ તસ્કરાઃ ।

જ્ઞાનરત્નાપહારાય તસ્માજજગૃહિ જગૃહિ ॥

કામ, ક્રોધ, લોભ તથા મોહ-આ ચોરો જ્ઞાનરૂપી રત્નની ચોરી કરવા માટે દેહમાં ભરાઈ રહ્યા છે; માટે જાગો, જાગો.

મહારાજશ્રી વલ્લભરામે લોભ વિષે લખ્યું છે કે :-

કામ છે દુષ્ટ વિકારી આહા પ્રભુ - એ રાગ.

લોભ છે લોહીનો તરસ્યો, જીવોને, લોભ છે લોહીનો તરસો. ટેક.
લોભે લુટાણો કરમે કુટાણો, બીજો સાર ન દરસ્યો. જ. ૧.
ન દે ખાવા ન દે ઊંઘવા, સંતોષ મનમાં ન વરસ્યો. જ. ૨.
આમ કર્યું ને આમ કરવું છે, વિચાર નરસો ને નરસો. જ. ૩.
વલ્લભ મનુષ્યદેહ એળે જવાનો, ભક્તિભાવ ક્યારે કરશો. જ. ૪.
(“વચન વલ્લભ”માંથી)

છપ્પા

લોભ થકી લુટાય, લોભથી ટેક જ તુટે;
લોભી જન કુટાય, લોભથી ગર્થ જ ખુટે.
લોભે ન રહે લાજ, રાજ પણ લોભે ખુએ;
લોભે આપ ન ખાય, લોભથી ઈજજત ખુએ.
લોભે લવરી લલા લવે, લોભે ખત્તા ખાય છે;
વલ્લભ કહે છે લોભથી, લક્ષણ સઘળા જાય છે.
(“વલ્લભ નીતિ”માંથી)

મોહ :- પરાયા ધનની, પરાઈ સ્ત્રીની, પરાયા સુખ-વૈભવની, પરાઈ રાજ્ય-સંપત્તિની તીવ્ર ક્ષુધા વ્યાપે અને તેની પ્રાપ્તિ માટે મનુષ્યો ન કરવાનાં અનેક કાળાં કૃત્યો કરે, અસત્યને આધાર સ્તંભ બનાવે તથા વાક્યાતુર્ય, પાપ, પ્રપંચ અને દંભથી જગતની આંખમાં ધૂળ નાંખી ઈચ્છિત વસ્તુ ગમે તે રીતે મેળવવા મથી મરે તેનું નામ “મોહ” છે.

મોહનો શિકાર બનેલો માનવ અનેક નિર્દોષોને પોતાનો શિકાર બનાવી ગૌરવ અને આનંદ માને, છતાં અતૃપ્તિ તેના હૈયાને હચમચાવી સળગાવ્યા કરે છે. મોહથી ઘેરાયેલો અને મૃગજળ-રૂપ સુખની પાછળ દોડનારો મનુષ્ય તૃષ્ણાતુર રહી

ક્યારે પટકાશે તેની કોને ખબર ?

મનુષ્ય માત્રને મોહ સ્વાભાવિકપણે જન્મ સિદ્ધ ઉત્પન્ન થયેલો હોય છે. કોઈપણ વસ્તુથી લલચાવું, લોભાવું અને તેની ઈચ્છા કરવી તે મોહનો સામાન્ય નિયમ છે. મોહને નષ્ટ કરવાનું શાસ્ત્રોએ, ત્યાગીઓએ અગર વૈરાગ્ય વિશારદોએ કહ્યું નથી. પરંતુ મોહને અંકુશમાં રાખવાનું કહ્યું છે. સમુદ્રમંથનમાંથી નીકળેલા વિષને કોઈ પીવા તત્પર ન થયું ત્યારે શંકર ભગવાને વિષપાન કર્યું, પણ તેને હૃદય સુધી ઊડિ ઊતરવા ન દેતાં કંઠે રાખ્યું. તેમ કરીને ભગવાન શંકરે જગતને એ બોધ આપ્યો છે કે મોહ, માયા આદિને ત્યાગવાના નથી પણ રાખવાના છે. જેમ શંકરે વિષને કંઠે રાખ્યું પણ તેને હૃદય સુધી ઊતરવા ન દીધું. તેમ મન, હૃદય અને આત્માને મોહ ઈત્યાદિ અસર કરે તેવી રીતે ઊડિ ઊતારવાના કે રાખવાના નથી, પણ શંકરે પીધેલું વિષ જેમ તેમના કંઠની શોભા બની રહ્યું છે તેમ મોહ ઈત્યાદિ આત્માની શોભા બની રહે તેવી રીતે રાખવાના છે.

સંસાર એ મનુષ્યોનું સરકસ છે. સરકસમાં વાઘ, સિંહ, હાથી વિગેરેને રાખવામાં આવે છે અને તેમની પાસે પોતાની ઈચ્છાનુસાર કામ કરાવવામાં છે, તે પ્રમાણે મનુષ્ય પોતાની આત્મોન્નતિના માર્ગમાં મોહ, માયા, માન, લોભાદિ પાસે કાર્ય કરાવે તો તે ખરાબ હોવા છતાં આત્મોન્નતિ માટે સહાયક બને છે. માટે તેમનો ત્યાગ ન કરતાં તેમને પોતાના અંકુશમાં રાખવા તથા તેમના અંકુશ નીચે આત્માએ કદી જવું નહિ અને તેમના તાબેદાર થવું નહિ; એજ ત્યાગી, વૈરાગી મહોપદેશકોનો સિદ્ધાંત છે. એટલું જ નહિ પણ જ્યાં આત્મા, મોહ, માયા, લોભ ઈત્યાદિનો તાબેદાર બનતો નથી, ત્યાં તે કોઈ પ્રકારે કર્મબંધનને પ્રાપ્ત થતો નથી. પરંતુ જેના મન-ઈન્દ્રિયો-બુદ્ધિના દોર આત્માના અંકુશમાં નથી, પણ છુટાં મુકાયેલાં હોય છે અને જે આત્મા તેમને પોતાના અંકુશમાં રાખી શકતો નથી, તેજ તેમનો તાબેદાર બનીને પાપબંધનમાં બંધાઈ અવળે માર્ગે વિચરે છે.

જેમ માંકડાને મદારી પોતાની ઈચ્છાનુસાર કુદાવે છે, દોડાવે છે, નચાવે છે પરંતુ માંકડાની ઈચ્છાનુસાર પોતે નાચતો, કુદતો કે દોડતો નથી, તેમજે મનુષ્યો માયા, મોહ ઈત્યાદિને માંકડા સમાન માની તેના મદારી બની પોતાની ઈચ્છાનુસાર

મોહ આદિને ઉચ્ચ માર્ગે વાળે છે, તેઓ સંસારના સાચા ખેલાડી છે.

આમ છતાં જેમ સરકસમાં કામ કરનારા વાઘ, સિંહ, માંકડા આદિ પ્રાણીઓ કોઈક સમયે તેના માલિકની મને ખવડાવનારની સામે થઈ જાય છે, તેમમોહ, માયા, માન, ક્રોધ, લોભ, માત્સર્ય આદિ કોઈક સમયે ગમે તેવા આત્મસામર્થ્યવાન જ્ઞાની, યોગી, તપસ્વીની સામે પણ થઈ જાય છે. પરંતુ તે વખતે જો મનુષ્યનો મનોનિગ્રહ પૂર્ણ હોય તો તેઓ તેને કાંઈજ કરી શકતાં નથી.

પ્રાચીન સમયમાં કોઈ મનુષ્યમાં નિગ્રહ (દમન) ઓછો હોય તો તેને સન્માર્ગ બતાવનાર ગુરુ અગર ધર્મબંધુઓ સહાયક થઈ માર્ગદર્શન કરતા અને મોહની અસર દૂર કરતા તથા સંસારી મનુષ્યોને માતા-પિતા અગર તે ન હોય તો જ્યારે સ્ત્રીને મોહ થાય ત્યારે પુરૂષ અને પુરૂષને મોહ થાય ત્યારે સ્ત્રી, એક બીજાને થતાં મોહની અસર દૂર કરવા યોગ્ય માર્ગ બતાવતાં અને એક બીજા એક બીજાના ગુરુ બનતાં.

માનસ શાસ્ત્રના સિદ્ધાંત મુજબ દરેક પુરૂષને પોતાની સ્ત્રીને સુખી કરવાની ગુપ્ત ઉત્કટ ભાવના હોય છે. તેથી તે ગમે તેવા જોખમી કૃત્યો કરીને પણ સ્ત્રીને રાજી અને સુખી કરવા મથે છે. તેથી ચોરો ચોરી કરી છે, લૂંટારા લૂંટ કરે છે. નાવિકો સાગરના જોખમો ખેડે છે અને સૈનિકો મરણને મુઠ્ઠીમાં રાખીને યુદ્ધો ખેલે છે.

પરંતુ પ્રાચીન સમયના સ્ત્રી-પુરૂષો એવા ન હતા કે એક બીજાની ભૂલ એક બીજાને બતાવી સુધારવામાં સહાયક ન બને. અર્થાત્ જ્યારે સ્ત્રીને સુખી કરવાની તમન્નામાં પુરૂષ મોહ વડે ભાન ભૂલતો, ત્યારે સ્ત્રી પોતાના પુરૂષને સંસારના સુખની નશ્વરતા સમજાવી રોક-ટોક કરીને મોહની અસર કાઢી નાંખતી, તેમજ યુદ્ધમાં જતા પતિને સ્ત્રીઓ પોતાની મમતા નહિ રાખવા કહેતી તથા જ્યારે સ્ત્રીને મોહભાવના થાય ત્યારે પુરૂષ સદ્બોધથી તેનો સર્વ મોહ દૂર કરતો.

આ સિવાય જ્યાં જ્યાં મોહની અસર એક બીજાએ દૂર કરી નથી ત્યાં ત્યાં વિપરીત પરિણામો આવ્યાના દાખલા મોજુદ છે, જેમકે :-

(૧) સતી માદરીએ પાંડુરાજાને શ્રાપ હોવાથી ગૃહસ્થાશ્રમન ભોગવવા સમજાવ્યા. છતાં તે ન સમજ્યાથી માદરી પાંડુની ઈચ્છાને તાબે થવાથી બ્રહ્મચર્યના ભંગથી પાંડુનું મરણ થયું.

(૨) કૈકેયીની એકનિષ્ઠ સ્વામીભક્તિથી અને યુદ્ધ વખતે કૈકેયીએ કરેલા સમયસાધક ઉપકારોની પરવશતામાં અગર તો કૈકેયીના મોહથી તેને સત્ય ન કહી

શકવાથી દશરથનું પુત્રના વયોગમાં મૃત્યુ થયું.

(૩) સીતામાતાને સુવર્ણમૃગ જોતાં તેની કંચુકી પહેરવાનો મોહ જાગ્યો, તે મોહ અયોગ્ય છે એમ રામ સમજતા હતા, તેથી રામે સુવર્ણમૃગ અહીં હોવાનો સંભવ નથી એમ પણ કહ્યું; છતાં અનંત સુખમાં ઊંછરેલી અને દુઃખ માટે નહિ પણ સુખ માટે મને પરણેલી તથા મારી ખાતર જંગલમાં અનંત કષ્ટો સહન કરવા આવેલી સીતાને જો હું સુવર્ણમૃગનું ચર્મ લાવી આપવાની ના પાડીશ તો તેને કેટલું માનસિક કષ્ટ થશે, તે વિચાર્યાથી રામે સીતાનો મોહ દૂર ન કર્યો અને સુવર્ણમૃગની પાછળ દોડ્યા. તેના ફળરૂપે સીતાનું હરણ, સીતાનો વયોગ, વયોગથી રામનો કલ્પાંત, રામ-રાવણ યુદ્ધ, સીતા માતાને શીરે પર પુરૂષને ત્યાં રહેવાનું કલંક અને કલંકના કારણે રામના હાથે સીતાનો ત્યાગ ઈત્યાદિ અનેક ઉત્પાતો થયાં. આ બધા ઉત્પાતોનું કારણ એક જ છે કે રામે તે વખતે સદ્બોધથી સીતાના મોહનો ત્યાગ કરાવવો જોઈએ હતો, તે ન કરાવ્યો.

અર્વાચીન સમયમાં સ્ત્રીઓ પુરૂષોની ઈચ્છાને અને સ્વછંદતાને ટેકો આપે છે, અતિ મોજશોખમાં સાથીદાર બને છે તેમજ પરાશ્રયી, પરાવલંબી અને શ્રમરહિત એશારામી જીવન વ્યતીત કરે છે. પુરૂષો સ્ત્રીની યોગ્યાયોગ્ય ઈચ્છાનો વિચાર કર્યા સિવાય પત્નીની પ્રત્યેક ઈચ્છાને પૂર્ણ કરવામાં ગૌરવ માની આનંદ અનુભવે છે. પુરૂષો સ્ત્રીઓને પોતાની સાથે નાટકો, સિનેમા અને પાર્ટીઓ વગેરેમાં લઈ જાય છે અને આવા સ્થળોમાં જતાં સ્ત્રીઓ પોતાના સ્વરૂપનું અને યૌવનનું પ્રદર્શન કરે છે. પરંતુ કોઈ વિચારતા નથી કે આ સ્થળોએ આવનારા સંત, સંયમી, ત્યાગી, મહાત્મા કે વૈરાગ્યવાન પુરૂષો હોતા નથી, પણ જેમની આંખમાં અને હૃદયમાં અનંત વિકારો ભરેલા હોય છે તેવાઓજ આવા સ્થળોએ આવતા હોય છે, તો તેવા અસંયમી મનુષ્યો સમક્ષ સ્ત્રીઓના સ્વરૂપ અને યૌવનના પ્રદર્શનથી શું પરિણામ આવશે ? સ્ત્રીની એકજ ઈચ્છા પૂર્ણ કરવામાં રામઅને સીતાને અનંત કષ્ટો સહન કરવા પડ્યા તો અર્વાચિત સીતાઓની અનંત ઈચ્છાઓ પૂરી કર્યાથી શું પરિણામ આવશે, તે એક પ્રશ્ન છે. મોહના દાવાનળનો ભડકો જગાવવાનું સહુ કોઈ શીખ્યા છે પણ તેને ઠારવાનું કોઈ શીખ્યું નથી તેથી જ આર્યોના સંસ્કારો, આર્યોની સંસ્કૃતિ અને આર્યોના સિદ્ધાંતોનું ધોર પતન થઈ રહ્યું છે.

(વધુ આવતાં અંકે)

“મોહ ત્યાગી વૈરાગ્ય ઘરાવતો સાધક સાધનામાં આગળ વધતાં સિદ્ધ થઈ શકે છે. સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય વિના પરમેશ્વરમાં અનુરાગ નથી અને ઈશ્વરના અનુરાગ વિના આનંદની પ્રાપ્તિ અસંભવિત છે. બહારના ત્યાગનું નામ વિષય ત્યાગ નથી. કેવળ ઘર-બાર, માતા-પિતા, સ્ત્રી-પુત્રાદિનો ત્યાગ કરીને પોતાની કુરજદારીનો ખ્યાલ છોડી દઈને પોતાના સ્વધર્મ અને કર્તાવ્ય બજાવ્યા સિવાય, અંતરમાં દેહ વૈરાગ્ય ધારણ કર્યા સિવાય, એકથી બીજા સ્થળે અગર જંગલમાં ચાલ્યાં જવું તેનું નામ વિષય ત્યાગ નથી. પરંતુ વિષયાસક્તિનો ત્યાગ તે જ વાસ્તાવિક વિષયત્યાગ છે વિષયાસક્તિ ત્યાગવા માટે પ્રત્યેક મનુષ્યે સામાન્ય વસ્તુમાંથી ટેવ પાડવી જોઈએ. દા.ત. કોઈ ચા, ચલમ, બીડી, સીગારેટ વગેરે પીતા હોય તેમની પીવાની ઈચ્છા થાય ત્યારે તે બિલકુલ પીવા નહિ. ચાહીને વારંવાર કરવાથી તે વ્યસનના વિષય ઉપર કાબૂ મળતો જાય તે પછી કામ, ક્ષેધ વગેરે વિષયો ઉપર તે જ રીતે ઈચ્છાઓને દબાવીને કાબૂ મેળવવા જવું અને કાબૂ મેળવ્યા પછી વગર ઈચ્છાએ તે માણસ ભલે તે વ્યસનો કરે અગર વિષયો ભોગવે તોપણ તે મુક્ત અવસ્થા હોવાથી તે તેનો બંધારી કે દાસ બની શકતો નથી. તેથી જ્યાં સુધી આસક્તિ છે ત્યાં સુધી ગૃહાદિ ત્યાગથી કે ભાગવાથી કોઈ લાભ નથી. આસક્તિ અવિદ્યા ના મોહથી ઉત્પન્ન થાય છે. જ્યાં સુધી મનુષ્યની બુદ્ધિ મોહથી ઢંકાયેલી છે ત્યાં સુધી વિષયો પ્રત્યે વાસ્તાવિક વૈરાગ્ય થતો નથી. ભગવદ્ ગીતાના અધ્યાય-૨ શ્લોક પર-માં કૃષ્ણ પ્રભુએ અર્જુનને કહ્યું છે કે : ‘જ્યારે તારી બુદ્ધિ મોહરૂપી દળથી નીકળી જશે ત્યારે સાંભળેલાં અને સાંભળવામાં આવનારા સર્વ વિષયોથી વૈરાગ્યને પ્રાપ્ત થઈશ. તે મોહને હઠવવાનો જ ત્યાગ કરવો જોઈએ. જ્યાં સુધી મનથી વિષયોની આસક્તિ દૂર થતી નથી ત્યાં સુધી કેવળ બહારના ત્યાગથી મનનો મોહ દૂર થતો નથી.’

છુટક નકલ રૂ. ૬-૦૦
વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૭૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2015-2017 Valid up 31-Dec-2017
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
CPMG/GJ/129/2015-17 Valid upto 31-12-2017



“મનુષ્યના મનોબળ, સ્વાર્થત્યાગ, સત્યારિત્ર શિથિલ અને મંદ થઈ ગયાં છે. તેનું મુખ્ય કારણ ધાર્મિક શિક્ષણનો અને ધર્માધર્મનો નિર્ણય કરવાની શક્તિનો અભાવ છે.”

જેમ આત્મા દેહથી ભિન્ન હોવા છતાં શરીરના પ્રત્યેક અણુમાં ગતિથી વ્યાપ્ત રહીને શરીરને ઉષ્ણ રાખી ચૈતન્ય અર્પે છે, તેમ ધર્મ મનુષ્યની સર્વ પ્રવૃત્તિઓથી વિલક્ષણ હોવા છતાં સર્વના અંતરમાં પ્રવેશી તેમને ચૈતન્ય અર્પી તેઓમાં જ્ઞાન, બ્રહ્મરસ, આત્મબળ, ઘૈર્ય, દૃઢતા અને ગતિ પૂરે છે. માટે આત્માને સત્ય ચૈતન્ય મેળવવાનું સ્થાન ધર્મ જ હોઈ ભગવદ્ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુએ “યતો ધર્મ સ્તતો જય” કહી જ્યાં ધર્મ છે ત્યાં જ લૌકિક અને અલૌકિક સારાપણું અથવા જય છે એમ કહ્યું છે. તે શિવાય પ્રત્યેક આત્માને દરેક કાર્યમાં દુઃખ, અહિત, અશાંતિ અને ઉદ્વેગ પ્રાપ્ત થાય છે, એમ બતાવી આપ્યું છે.”

વર્ષ-૧૩, અંક-૪, સંવત ૨૦૧૩ વૈશાખ સુદ-૧, ગુરુવાર ૨૭-૦૪-૨૦૧૭

માલિક, મુદ્રક/પ્રકાશક અને તંત્રી : જયવર્ધન રમુજીલાલ વ્યાસ
વલ્લભવાડી રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
દ્વારા તા. ૨૭-૦૪-૨૦૧૭ના રોજ પ્રસિધ્ધ કર્યું.
ચેતવણી કાર્યાલય : વલ્લભવાડી, રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
મુદ્રણ સ્થળ : ભવાની ઓફસેટ, ૩/૨૦, કેલાસ એસ્ટેટ, ઓઢવ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૧૫.